National lovgivning

Tjekkiet

Denne side indeholder oplysninger om retssystemet i Tjekkiet og giver et overblik over tjekkisk ret.

Retskilder

Tjekkisk ret, som er en del af den kontinentaleuropæiske retskultur, er baseret på skreven ret og omfatter love og andre lovgivningsinstrumenter, gennemførte internationale traktater, der er ratificeret af det tjekkiske parlament [Parlament ČR], og forfatningsdomstolens afgørelser [Ústavní soud] om hel eller delvis ophævelse af en retsforskrift.

Lovgivningsmæssige instrumenter – beskrivelse

Tjekkiets retsorden udgøres af den samlede tjekkiske lovgivning og relaterede instrumenter.

De vigtigste lovgivningsinstrumenter er **love** [*zákony*], dvs. samlinger af adfærdsregler, der omhandler de væsentligste områder af enkeltpersoners tilværelse og samfundet. Mere omfattende love, såkaldte **lovsamlinger** [*zákoníky*], omhandler et helt lovgivningsområde og fastsætter detaljerede bestemmelser på en systematisk måde. Love, der omfatter et helt retsplejeområder og fastsætter proceduremæssige bestemmelser, kaldes **retsplejeregler** (*řády*). Love om de vigtigste statslige forhold, borgernes rettigheder og menneskerettigheder (herunder Den Tjekkiske Republiks forfatning og chartret om grundlæggende rettigheder) kaldes **forfatningslove** [*ústavní zákony*], og en særlig procedure gælder for deres vedtagelse.

Lovene understøttes af bekendtgørelser: **regeringsbekendtgørelser, dekreter fra ministerier eller centrale regeringsorganer og dekreter fra selvstyrende regionale enheder**.

Tjekkisk lovgivning omfatter også **internationale aftaler**, der er blevet ratificeret af Parlamentet, og som derfor er bindende for Tjekkiet. Internationale aftaler går forud for anden lovgivning, idet en international aftale går forud for en national lov, hvis de to adskiller sig på et bestemt punkt.

Ud over de typer lovgivning, der er nævnt ovenfor, har **europæisk lovgivning** også været gældende i Tjekkiet på samme måde som i de øvrige medlemsstater, siden landets tiltrædelse af Den Europæiske Union.

Sædvane er ikke en retskilde i Tjekkiet. I nogle tilfælde tillader loven dog, at sædvane tages i betragtning inden for visse områder eller retsprincipper. Hvis det er tilfældet, er det angivet i den pågældende lov, og domstolene kan håndhæve disse bestemmelser. Det er derfor den generelle opfattelse, at retskilden ikke er selve retsprincippet eller sædvanen, men den lov, der henviser til den.

En dom er heller ikke en retskilde. En domstol kan på den anden side ikke afvise at træffe en afgørelse, fordi loven er ufuldstændig eller tvetydig. Den skal ofte give sin egen fortolkning af sagen, på hvilken andre domstole derefter i vid udstrækning baserer deres afgørelser, således at den danner *de facto*-præcedens. Hvis dommen offentliggøres i *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek* (samling af domstolenes domme og udtalelser), hvor de højere domstoles principielle afgørelser generelt offentliggøres, betragtes den i realiteten som en retskilde, selv om den ikke officielt betragtes som sådan.

Regelhierarki

Tjekkiets retsorden har en hierarkisk struktur. Øverst er forfatningen og de øvrige forfatningslove. De har størst retlig betydning og kan kun ændres af en anden forfatningslov. Under disse kommer almindelige love, som er grundlaget for bekendtgørelser, der har den laveste retskildeværdi. Bestemmelser med mindst betydning skal overholde de love, der er placeret højere i regelhierarkiet. Lovgivning kan kun ophæves eller ændres ved bestemmelser af samme eller højere retskildeværdi. **Internationale aftaler** indtager en særlig position. Som angivet ovenfor er de en del af Tjekkiets retsorden og har forrang for selv forfatningslove i tilfælde af uoverensstemmelser.

Lovgivning afledt af love – regeringsbekendtgørelser, beslutninger truffet af Tjekkiets præsident af en generelt normativ karakter (f.eks. om amnesti), bekendtgørelser fra ministerier og andre centrale og lokale myndigheder, delegerede dekreter fra regionale og kommunale myndigheder. Sådanne bekendtgørelser skal udstedes på grundlag af og inden for rammerne af en lov og inden for rammerne af lovlig bemyndigelse.

Med hensyn til **europæisk lovgivning** gælder EU-princippet om fællesskabsrettens forrang for national ret ligesom i de øvrige medlemsstater. I henhold til dette princip har europæisk lovgivning forrang, når der er uoverensstemmelse mellem europæisk lovgivning og en medlemsstats lovgivning (love, dekreter osv.). Dette gælder også, når der er uoverensstemmelse mellem den nationale lovgivning og den primære fællesskabsret (traktaterne) og mellem den nationale lovgivning og den sekundære fællesskabsret (forordninger, direktiver osv.). I henhold til den gældende fortolkning af loven er end ikke de øverste nationale retlige instrumenter undtaget – europæisk lovgivning har endda forrang for medlemsstaternes forfatninger og forfatningslove.

For at en international aftale, der er bindende for Tjekkiet, kan blive en del af lovgivningen, skal den ratificeres af Parlamentet, medmindre den i henhold til en forfatningslov skal ratificeres ved folkeafstemning. Tjekkiets præsident ratificerer internationale aftaler. Efter ratificering skal den tjekkiske version af aftalen offentliggøres i *Sbírka mezinárodních smluv* (samling af internationale aftaler).

Institutionel ramme

Institutioner med ansvar for at vedtage retsregler

Den lovgivende magt udøves i Tjekkiet af Parlamentet, som består af to kamre:

Deputeretkammeret (200 medlemmer) og

Senatet (81 senatorer).

Lovgivningsprocessen

Lovgivningsprocessen indledes med initiativretten. Individuelle medlemmer eller grupper af medlemmer af Deputeretkammeret, Senatet, regeringen og de regionale myndigheder har ret til at fremsætte lovforslag og forslag til ændringer af gældende love. Kun regeringen kan fremsætte lovforslag vedrørende statsbudgettet eller nationalregnskabet. Kun Deputeretkammeret kan træffe afgørelse om sådanne love. Regeringen har dog ret til at udtale sig om ethvert lovforslag. Deputeretkammeret drøfter først forslaget og ændrer det om nødvendigt i tre på hinanden følgende behandlinger.

Godkendelse af en lov kræver simpelt flertal blandt de tilstedeværende medlemmer af Deputeretkammeret. Formanden for Deputeretkammeret sender derefter det godkendte lovforslag til Senatet så hurtigt som muligt, hvorefter Senatet kun har 30 dage til at drøfte det – i modsætning til de ofte langtrukne forhandlinger i Deputeretkammeret, som kan vare i månedsvis. Efter denne periode skal Senatet godkende eller forkaste lovforslaget eller returnere en ændret version af det til Deputeretkammeret. Det kan også vælge slet ikke at behandle lovforslaget. Hvis Senatet godkender lovforslaget, beslutter ikke at behandle det eller ikke udtaler sig inden for fristen, betragtes loven som vedtaget og sendes til præsidenten til underskrift. Hvis Senatet forkaster lovforslaget, stemmer Deputeretkammeret om det igen. Loven vedtages, hvis den godkendes af et simpelt flertal i Deputeretkammeret. Hvis Senatet sender et ændret

lovforslag tilbage til Deputeretkammeret, stemmer det om den version, der er godkendt af Senatet. Lovforslaget vedtages ved simpelt flertal mellem medlemmerne af Deputeretkammeret. Hvis Deputeretkammeret ikke kan godkende Senatets ændrede forslag, stemmer det igen om den oprindelige version af forslaget, der blev forelagt Senatet. Loven vedtages, hvis den godkendes af et simpelt flertal af alle medlemmer af Deputeretkammeret (dvs. mindst 101 stemmer). Valglove og andre typer love skal godkendes af både Deputeretkammeret og Senatet.
Inden for 15 dage efter modtagelsen kan republikkens præsident vælge ikke at underskrive et godkendt lovforslag og returnere det med sin begrundelse til Deputeretkammeret til yderligere behandling. Det kaldes præsidentens vetoret. Deputeretkammeret kan tilsidesætte præsidentens veto ved simpelt flertal af medlemmerne uden ændringer af forlaget, og i det tilfælde vedtages loven. Ellers vedtages den ikke.
Ud over republikkens præsident underskriver formanden for Deputeretkammeret og premierministeren også love, selv om dette blot er en formalitet.
Når Deputeretkammeret træder tilbage, kan Senatet vedtage lovgivning inden for bestemte områder, der kræver omgående foranstaltninger, og som ellers ville kræve, at en lov blev vedtaget. Regeringen kan forelægge forslag til foranstaltninger for Senatet, som efterfølgende skal godkendes ved førstebehandlingen i Deputeretkammeret, ellers ophæves de.
Undtagelser til denne lovgivningsproces er forfatningslove. For at blive vedtaget skal disse love godkendes af et flertal på tre femtedele af alle medlemmer af Deputeretkammeret (et kvalificeret flertal) og tre femtedele af de tilstedeværende senatorer og ikke kun af et simpelt flertal (halvdelen) af alle de tilstedeværende medlemmer af Parlamentet som ved almindelige love. Forfatningslove kan kun ændres eller udvides ved hjælp af andre forfatningslove (dvs. at de ikke kan ændres af senatslovgivning, når Deputeretkammeret er trådt tilbage), og præsidenten kan ikke nedlægge veto mod dem.
Ministerier, andre administrative organer og selvstyrende regionale organer kan udstede detaljerede bekendtgørelser (bestemmelser og dekreter) inden for deres bemyndigelse.

Lovgivningens gyldighed

For at en retsakt kan træde i kraft, skal den offentliggøres. Forfatningslove, love og andre lovgivningsbestemmelser (regeringsbekendtgørelser, ministerielle dekreter osv.) offentliggøres i *Sbírka zakonů* (lovsamling), der udsendes af Indenrigsministeriet. Lovgivning træder i kraft og bliver en del af den tjekkiske lovgivning på den dag, hvor den offentliggøres i *Sbírka zakonů*. I samlingen registreres også den dato, hvor hver enkelt retsakt får virkning. Fra og med denne dato er alle forpligtede til at overholde den pågældende lov. Hvis en senere dato ikke er angivet, får loven virkning 15 dage efter dens offentliggørelse. Hvis der er tale om væsentlige samfundsinteresser, kan den dato, hvor loven får virkning, fremskyndes, men den kan ikke ligge forud for datoen for offentliggørelse. Den dato, hvor en retsakt får virkning, kan derfor være den samme som datoen for dens ikrafttrædelse, men den kan aldrig få virkning, inden den træder i kraft. Lovgivning, der vedtages af Senatet, offentliggøres i *Sbírka zakonů* på samme måde som love. Ratificerede internationale aftaler offentliggøres i *Sbírka mezinárodních smluv* (samling af internationale aftaler). Regional lovgivning offentliggøres i lovtidende, og kommunal lovgivning opslås på den officielle opslagstavle i 15 dage og offentliggøres derefter på den måde, der er sædvanlig i det pågældende område.
Når love eller enkelte bestemmelser heri er i strid med forfatningen, eller hvis andre lovgivningsinstrumenter eller enkelte bestemmelser heri er i strid med forfatningen eller en lov, afgør forfatningsdomstolen, om de skal ophæves.
Yderligere oplysninger findes i forfatningen: Ústava.

Retsdatabase

Retsdatabasen ejes og vedligeholdes af Tjekkiets Indenrigsministerium. Den indeholder følgende:
En del af det officielle websted for Indenrigsministeriet (Ministerstvo vnitra) vedrører udelukkende lovgivning (legislativa). Den indeholder elektroniske kopier (pdf-format) af lovsamlingen (Sbírka zákonů) og samlingen af internationale aftaler (Sbírka mezinárodních smluv) (en del af lovtidende). Webstedet har ingen officiel status eller retskraft. Kun den trykte tekst i lovsamlingen er autentisk. Offentligheden har adgang til det, og det er muligt at hente fulde tekster og foretage metadatasøgninger efter de oplysninger, man har brug for.
Lovsektionen (Sekce zákony) på portalen for den offentlige forvaltning i Tjekkiet (Portál veřejné správy České republiky) indeholder opdaterede, konsoliderede udgaver af love og sekundær lovgivning. Webstedet har ingen officiel status eller retskraft. Det er muligt at hente fulde tekster og foretage søgninger på navn og nummer på dokumenterne i databasen.
Informationssystemet ISAP giver adgang til de databaser, der anvendes til fordeling af koordinatorroller, til Rådets dokumenter samt til de love, der offentliggøres i Den Europæiske Unions Tidende. Det indeholder desuden oplysninger om gennemførelsen, den nationale lovgivningsproces og overtrædelsesprocedurer. Databasen omfatter et elektronisk arkiv over nationale holdninger, arbejdsdokumenter og sammenligningstabeller osv.

Retspraksis

I Tjekkiet findes der ikke en samlet officiel eller privat samling, der systematisk offentliggør alle de tjekkiske domstoles principielle domme, dvs. domme, der afsiges af forfatningsdomstolen og de almindelige domstole, som kan have principiel betydning. Forfatningsdomstolens afgørelser offentliggøres i *Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu* (samling af forfatningsdomstolens afgørelser), som offentliggøres af C. H. Beck i Prag. Med hensyn til de almindelige domstole er det kun udvalgte afgørelser fra de øverste domstole, dvs. højesteret og den øverste forvaltningsdomstol, der systematisk offentliggøres. Højesterets udvalgte domme og dens udtalelser, som har til formål at konsolidere de lavere civil- og strafferetlige domstoles retspraksis, trykkes i *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek* (samling af domstolenes domme og udtalelser), som offentliggøres af LexisNexis i Prag. Den øverste forvaltningsdomstols udvalgte domme og afgørelser offentliggøres i *Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu* (samling af den øverste forvaltningsdomstols domme), som offentliggøres af ASPI i Prag. Retspraksis for de lavere domstole offentliggøres ikke systematisk. Udvalgte domme offentliggøres lejlighedsvis i juridiske tidsskrifter.
Officielle elektroniske søgemaskiner til søgning i retspraksis fra forfatningsdomstolen og begge de øverste almindelige domstole er af praktisk betydning her, idet de dækker disse domstoles domme i deres helhed. De søger på serverne for de forskellige lavere domstole og viser uddrag af deres retspraksis.
judikatura Ústavního soudu ČR (forfatningsdomstolens retspraksis)
judikatura Nejvyššího soudu ČR (højesterets retspraksis)
judikatura Nejvyššího správního soudu (den øverste forvaltningsdomstols retspraksis)

Er der gratis adgang til databasen?

Ja, det er **gratis** at benytte databasen.
Udvalgte kommercielle databaser:
ASPI
LEXDATA
LEXGALAXY
SAGIT
TORI

Sidste opdatering: 16/09/2020

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af de respektive EU-lande. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Europa-Kommissionen påtager sig

ingen form for ansvar for oplysninger eller data, der optræder i nærværende dokument, eller hvortil der henvises heri. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.